EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 24.5.2023
COM(2023) 625 final

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Slovakkia 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

{SWD(2023) 625 final}

Soovitus:

NÕUKOGU SOOVITUS,

milles käsitletakse Slovakkia 2023. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2023. aasta stabiilsusprogrammi kohta

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 121 lõiget 2 ja artikli 148 lõiget 4,

võttes arvesse nõukogu 7. juuli 1997. aasta määrust (EÜ) nr 1466/97 eelarveseisundi järelevalve ning majanduspoliitika järelevalve ja kooskõlastamise tõhustamise kohta,[1] eriti selle artikli 5 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. novembri 2011. aasta määrust (EL) nr 1176/2011 makromajandusliku tasakaalustamatuse ennetamise ja korrigeerimise kohta,[2] eriti selle artikli 6 lõiget 1,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni soovitust,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi resolutsioone,

võttes arvesse Euroopa Ülemkogu järeldusi,

võttes arvesse tööhõivekomitee arvamust,

võttes arvesse majandus- ja rahanduskomitee arvamust,

võttes arvesse sotsiaalkaitsekomitee arvamust,

võttes arvesse majanduspoliitika komitee arvamust

ning arvestades järgmist:

(1) 19. veebruaril 2021 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/241,[3] millega loodi taaste- ja vastupidavusrahastu. Taaste- ja vastupidavusrahastust antakse liikmesriikidele rahalist toetust reformide ja investeeringute elluviimiseks ning sellega kaasneb ELi rahastatav fiskaalne impulss. Kooskõlas Euroopa poolaasta prioriteetidega aitab see kaasa majanduslikule ja sotsiaalsele taastumisele ning kestlike reformide ja investeeringute tegemisele, et eelkõige edendada rohe- ja digipööret ning muuta liikmesriikide majandus vastupidavamaks. Samuti aitab see tugevdada riigi rahandust ning hoogustada majanduskasvu ja töökohtade loomist keskpikas ja pikas perspektiivis, parandada territoriaalset ühtekuuluvust ELis ja toetada Euroopa sotsiaalõiguste samba jätkuvat rakendamist. 30. juunil 2022 ajakohastati vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 11 lõikele 2 taaste- ja vastupidavusrahastust igale liikmesriigile eraldatavat maksimaalset rahalist toetust.

---

1 ELT L 209, 2.8.1997, lk 1.

2 ELT L 306, 23.11.2011, lk 25.

3 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusrahastu (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17).

(2) 22. novembril 2022 võttis komisjon vastu 2023. aasta kestliku majanduskasvu analüüsi,[4] mis tähistas majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta (2023) algust. 23. märtsil 2023 kiitis Euroopa Ülemkogu analüüsi prioriteedid konkurentsivõimelise kestlikkuse nelja mõõtme raames heaks. 22. novembril 2022 võttis komisjon määruse (EL) nr 1176/2011 alusel vastu ka 2023. aasta häiremehhanismi aruande, milles nimetati Slovakkiat ühe liikmesriigina, keda võib mõjutada tasakaalustamatus või kelle puhul on oht, et teda võib mõjutada tasakaalustamatus, ja kelle olukorda tuleb põhjalikult analüüsida. Samal kuupäeval võttis komisjon vastu arvamuse Slovakkia 2023. aasta eelarvekava kohta. Komisjon võttis vastu ka soovituse euroala majanduspoliitikat käsitleva nõukogu soovituse kohta, mille nõukogu võttis vastu 16. mail 2023, ning ettepaneku 2023. aasta ühise tööhõivearuande kohta, milles analüüsitakse tööhõivesuuniste ja Euroopa sotsiaalõiguste samba põhimõtete rakendamist ning mille nõukogu võttis vastu 13. märtsil 2023.

(3) Kuigi ELi riikide majandus on olnud märkimisväärselt vastupidav, mõjub geopoliitiline kontekst neile jätkuvalt negatiivselt. Kuna EL toetab kindlalt Ukrainat, keskendutakse ELi majandus- ja sotsiaalpoliitika tegevuskavas sellele, et vähendada lühiajalises perspektiivis energiašokkide negatiivset mõju haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele ning jätkata jõupingutusi, et viia ellu rohe- ja digipööre, toetada kestlikku ja kaasavat majanduskasvu, tagada makromajanduslik stabiilsus ja suurendada vastupidavust keskpikas perspektiivis. Samuti keskendutakse jõuliselt ELi konkurentsivõime ja tootlikkuse suurendamisele.

(4) 1. veebruaril 2023 avaldas komisjon teatise „Rohelise kokkuleppe tööstuskava kliimaneutraalsuse ajastuks“,[5] et edendada ELi nullnetotööstuse konkurentsivõimet ja toetada kiiret üleminekut kliimaneutraalsusele. Kava täiendab Euroopa rohelise kokkuleppe ja kava „REPowerEU“ raames tehtavaid jõupingutusi. Sellega tahetakse luua keskkond, mis aitaks paremini suurendada ELi suutlikkust töötada välja nullnetotehnoloogiaid ja toota tooteid, mida on vaja ELi ambitsioonikate kliimaeesmärkide saavutamiseks, samuti tagada juurdepääs asjakohastele kriitilise tähtsusega toorainetele, sealhulgas mitmekesistades hankimist, kasutades parimal viisil liikmesriikide maavarasid ja maksimeerides toorainete ringlussevõttu. Kava aluseks on neli sammast: prognoositav ja lihtsam õigusraamistik, kiirem juurdepääs rahastusele, oskuste edendamine ning avatud kaubandus tarneahelate vastupidavuse tagamiseks. Komisjon avaldas 16. märtsil 2023 ka teatise „ELi pikaajaline konkurentsivõime: *pilk 2030. aasta järgsesse aega*“,[6] milles on esitatud üheksa üksteist tugevdavat tegurit koos eesmärgiga välja kujundada majanduskasvu soodustav õigusraamistik. Teatises seatakse poliitilised prioriteedid, mille eesmärk on aktiivselt tagada struktuursed parandused, sihipärased investeeringud ja reguleerivad meetmed ELi ja selle liikmesriikide pikaajalise konkurentsivõime edendamiseks. Allpool esitatud soovitused aitavad neid prioriteete ellu viia.

(5) 2023. aastal jätkab majanduspoliitika koordineerimise Euroopa poolaasta arenemist kooskõlas taaste- ja vastupidavusrahastu rakendamisega. Taaste- ja vastupidavuskavade täielik rakendamine on jätkuvalt oluline Euroopa poolaasta poliitiliste prioriteetide elluviimiseks, kuna kavades käsitletakse kõiki viimastel aastatel esitatud asjakohaseid riigipõhiseid soovitusi või märkimisväärset osa neist.

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

2019., 2020. ja 2022. aasta riigipõhised soovitused on jätkuvalt sama asjakohased ka taaste- ja vastupidavuskavade puhul, mida on läbi vaadatud, ajakohastatud või muudetud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklitele 14, 18 ja 21.

(6) 27. veebruaril 2023 vastu võetud REPowerEU määruse[7] eesmärk on kiiresti kaotada ELi sõltuvus Venemaa fossiilkütuste impordist. See aitab tugevdada energiajulgeolekut ja mitmekesistada liidu energiavarustust ning edendada samal ajal taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, energiasalvestusvõimsust ja energiatõhusust. Määrus võimaldab liikmesriikidel lisada oma riiklikesse taaste- ja vastupidavuskavadesse uue REPowerEU peatüki, et rahastada olulisi reforme ja investeeringuid, mis aitavad saavutada REPowerEU eesmärke. Samuti aitavad need suurendada ELi nullnetotööstuse konkurentsivõimet, nagu on kirjeldatud rohelise kokkuleppe tööstuskavas kliimaneutraalsuse ajastuks, ja käsitleda energiaalaseid riigipõhiseid soovitusi, mis esitati liikmesriikidele 2022. aastal ja esitatakse neile vajaduse korral ka 2023. aastal. REPowerEU määrusega kehtestatakse uus tagastamatu rahalise toetuse kategooria, mille kaudu saavad liikmesriigid rahastada taaste- ja vastupidavuskavade raames uusi energiaga seotud reforme ja investeeringuid.

(7) 8. märtsil 2023 võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse eelarvepoliitika suunised 2024. aastaks. Selle eesmärk on toetada liikmesriike stabiilsus- ja lähenemisprogrammide koostamisel ning seeläbi tugevdada poliitika koordineerimist[8]. Komisjon tuletas meelde, et stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli kohaldamine lõpetatakse 2023. aasta lõpus. Komisjon kutsus üles kohaldama 2023.–2024. aastal eelarvepoliitikat, mis tagab võla jätkusuutlikkuse keskpikas perspektiivis ja suurendab kestlikul viisil potentsiaalset majanduskasvu. Liikmesriike kutsuti üles määrama oma 2023. aasta stabiilsus- ja lähenemisprogrammides kindlaks, kuidas eelarvekavadega tagatakse keskpikas perspektiivis eelarvepuudujäägi kontrollväärtuse (3 % SKPst) järgimine ning võla usutav ja pidev vähendamine või selle hoidmine usaldusväärsel tasemel. Komisjon kutsus liikmesriike üles kaotama järk-järgult riiklikud eelarvemeetmed, mis on kehtestatud kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmiseks energiahinnašoki eest, ja alustama kõige vähem suunatud meetmetest. Komisjon märkis, et kui uue energiahinnasurve tõttu on vaja toetusmeetmeid pikendada, peaksid liikmesriikide sellised meetmed olema varasemast palju paremini suunatud haavatavatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele. Komisjon pani ette, et eelarvesoovitused tuleks kvantifitseerida ja diferentseerida ning sõnastada esmaste netokulude alusel, nagu on kavandatud teatises ELi majanduse juhtimise raamistiku reformimise suuniste kohta[9]. Komisjon soovitas, et kõik liikmesriigid peaksid jätkama riiklikult rahastatavaid investeeringuid ning tagama taaste- ja vastupidavusrahastu ning muude ELi vahendite tõhusa kasutamise, eelkõige seoses rohe- ja digipöördega ning vastupidavuseesmärkidega. Komisjon märkis, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks olemasolevate õigusnormide kohaselt 2024. aasta kevadel 2023. aasta tulemuste põhjal.

(8) 26. aprillil 2023 esitas komisjon seadusandlikud ettepanekud ELi majandusjuhtimise eeskirjade põhjalikuks reformimiseks. Ettepanekute põhieesmärk on parandada

---

7 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. veebruari 2023. aasta määrus (EL) 2023/435, millega muudetakse määrust (EL) 2021/241 riiklike taaste- ja vastupidavuskavade REPowerEU peatükkide osas ning määrusi (EL) nr 1303/2013, (EL) 2021/1060 ja (EL) 2021/1755 ning direktiivi 2003/87/EÜ (ELT L 63, 28.2.2023, lk 1).

8 COM(2023) 141 final.

9 COM(2022) 583 final.

valitsemissektori võla jätkusuutlikkust ning edendada reformide ja investeeringute kaudu kõigis liikmesriikides kestlikku ja kaasavat majanduskasvu. Ettepanekutega soovitakse anda liikmesriikidele suurem kontroll keskpika perioodi kavade koostamise üle, kuid kehtestada ka rangem nõuete täitmise tagamise kord tagamaks, et liikmesriigid täidavad oma keskpika perioodi eelarve- ja struktuurikavades võetud kohustusi. Eesmärk on viia seadusandlik töö lõpule 2023. aastal.

(9) 29. aprillil 2021 esitas Slovakkia määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõike 1 kohaselt komisjonile oma riikliku taaste- ja vastupidavuskava. Komisjon hindas määruse (EL) 2021/241 artikli 19 kohaselt taaste- ja vastupidavuskava asjakohasust, tulemuslikkust, tõhusust ja sidusust kooskõlas kõnealuse määruse V lisas esitatud hindamissuunistega. 13. juulil 2021 võttis nõukogu vastu otsuse Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta[10]. Osamaksete tegemine sõltub komisjoni otsusest, mis on tehtud vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 24 lõikele 5 selle kohta, et Slovakkia on rahuldavalt täitnud nõukogu rakendusotsuses sätestatud asjakohased eesmärgid ja sihid. Rahuldav täitmine eeldab, et varem saavutatud eesmärke ja sihte ei ole tagasi pööratud. 26. aprillil 2023 esitas Slovakkia määruse (EL) 2021/241 artikli 21c kohaselt komisjonile oma muudetud riikliku taaste- ja vastupidavuskava, sealhulgas REPowerEU peatüki. Muudetud taaste- ja vastupidavuskavas võetakse vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 18 lõikele 2 arvesse ka ajakohastatud maksimaalset rahalist toetust ja see sisaldab põhjendatud taotlust komisjonile muuta nõukogu 13. juuli 2021. aasta rakendusotsust vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 21 lõikele 1, kuna Slovakkia leidis, et taaste- ja vastupidavuskava ei ole objektiivsete asjaolude tõttu enam osaliselt saavutatav.

(10) Kooskõlas määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 4 lõikega 1 esitas Slovakkia 27. aprillil 2023 oma 2023. aasta riikliku reformikava ja 27. aprillil 2023 oma 2023. aasta stabiilsusprogrammi. Selleks et võtta arvesse kõnealuste dokumentide omavahelisi seoseid, hinnati neid koos. Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artiklile 27 kajastab 2023. aasta riiklik reformikava ka Slovakkia kaks korda aastas esitatavat aruannet taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel tehtud edusammude kohta.

(11) 24. mail 2023 avaldas komisjon Slovakkia kohta 2023. aasta riigiaruande[11]. Selles hinnati Slovakkia edusamme nõukogu poolt aastatel 2019–2022 vastu võetud asjaomaste riigipõhiste soovituste järgimisel ning tehti kokkuvõte sellest, kuidas Slovakkia on taaste- ja vastupidavuskava rakendanud. Selle analüüsi põhjal tehti riigiaruandes kindlaks puudused seoses probleemidega, mida taaste- ja vastupidavuskavas ei käsitleta või käsitletakse ainult osaliselt, ning uute ja esilekerkivate probleemidega. Samuti hinnati Slovakkia edusamme Euroopa sotsiaalõiguste samba rakendamisel ning ELi peamiste tööhõive, oskuste ja vaesuse vähendamise eesmärkide ning ÜRO kestliku arengu eesmärkide saavutamisel.

(12) Komisjon tegi määruse (EL) nr 1176/2011 artikli 5 alusel Slovakkia kohta põhjaliku analüüsi ja avaldas selle tulemused 24. mail 2023[12]. Selles jõuti järeldusele, et Slovakkias ei esine makromajanduslikku tasakaalustamatust. Eelkõige on suurenenud konkurentsivõime, eluaseme, kodumajapidamiste võlakoormuse ja maksebilansiga seotud haavatavus, kuid üldiselt tundub, et see on lähitulevikus ohjeldatav ja

[10] Nõukogu 13. juuli 2021. aasta rakendusotsus Slovakkia taaste- ja vastupidavuskavale antud hinnangu heakskiitmise kohta (ST 10156/2021; ST 10156/2021 ADD 1; ST 10156/2021 COR 1).

[11] SWD(2023) 625 final.

[12] SWD(2023) 643 final.

majandustingimuste normaliseerumisel eeldatavasti väheneb. Majandust mõjutas tugevalt energiahinnašokk ja inflatsioon kasvas kiiresti. Alusinflatsioon ja tööjõu ühikukulu kasv on oluliselt üle euroala keskmise. Kuigi prognoositakse nende normaliseerumist, on oht, et kulupõhisele konkurentsivõimele avalduva surve leevenemine võtab aega ja tugev sisenõudlus avaldab jätkuvalt survet maksebilansile. Jooksevkonto halvenes 2022. aastal märkimisväärselt kõrgemate energiaimpordihindade ning muude kui energiatoodete netoekspordi märkimisväärse languse tõttu. Prognooside kohaselt väheneb jooksevkonto puudujääk veidi, kuid jääb hoolimata energiahindade langusest 2023. ja 2024. aastal suureks. Sellest hoolimata hinnatakse välispositsiooni kestlikkusega seotud riske lähiajal tagasihoidlikuks. Valitsemissektori eelarvepuudujääk on prognooside kohaselt märkimisväärne sel ja järgmisel aastal ning hakkab vähenema alates 2024. aastast. Eluasemehinnad paistavad olevat veidi ülehinnatud pärast mitu aastat kestnud märkimisväärset kasvu. Sel ajal oli laenuvõtmine intensiivne (on nüüd jahtumas) ja kodumajapidamiste võlakoormus suurenes oluliselt, mis kokkuvõttes kujutab endast teatavat ohtu finantsstabiilsusele. Pangandussektor on siiski endiselt hästi kapitaliseeritud, väga kasumlik ja väikese viivislaenude osakaaluga. Slovakkia majandusliku haavatavusega tegelemiseks on vaja jätkata jõupingutusi. Eelkõige tuleks ohjata ülemäärast nõudlust, et toetada jooksevkonto puudujäägi korrigeerimist ja vähendada alusinflatsiooni erinevust võrreldes ülejäänud euroalaga. Selleks on vaja tagada eelarve piisav konsolideerimine ja meetmed kodumajapidamiste võlakoormuse vähendamiseks, säilitades samal ajal eluaseme taskukohasuse kinnisvara maksustamise ja eluasemete pakkumist toetavate meetmete kaudu.

(13) Eurostati kinnitatud andmete põhjal[13] vähenes Slovakkia valitsemissektori eelarvepuudujääk 5,4 %-lt SKPst 2021. aastal 2,0 %-le SKPst 2022. aastal, samal ajal kui valitsemissektori võlg vähenes 61,0 %-lt SKPst 2021. aasta lõpus 57,8 %-le SKPst 2022. aasta lõpus. 24. mail 2023 avaldas komisjon ELi toimimise lepingu artikli 126 lõike 3 kohase aruande[14]; selles käsitleti Slovakkia eelarveseisundit, kuna 2023. aastal peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk ületama 3 % SKPst. Aruandes jõuti järeldusele, et puudujäägikriteerium ei ole täidetud. Kooskõlas 8. märtsi 2023. aasta teatisega[15] ei teinud komisjon ettepanekut algatada 2023. aasta kevadel uued ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused; seevastu märkis komisjon, et teeb nõukogule ettepaneku, et ülemäärase eelarvepuudujäägi menetlused algatataks 2024. aasta kevadel 2023. aasta tulemuste põhjal. Slovakkia peaks seda arvesse võtma oma 2023. aasta eelarve täitmisel ja 2024. aasta eelarvekava koostamisel.

(14) Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud eelarvepoliitilised meetmed, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. 2022. aastal hõlmasid sellised kulusid suurendavad meetmed suurest inflatsioonist kõige rohkem mõjutatud kodumajapidamiste hüvitisi, lapsetoetuse ühekordset suurendamist, nn 14. pensioni ühekordset maksmist, kõigile avaliku sektori töötajatele makstavat ühekordset lisatasu ning reguleerimata äriühingute elektri- ja gaasihindade ülempiiri. Nende meetmete kulusid tasakaalustasid osaliselt energiatootjate ja -tarnijate ootamatu tulu uued maksud, nimelt ELi määruse kohaselt ette nähtud solidaarsusmaks. Komisjoni hinnangul on nende meetmete eelarve netokulu 2022. aastal 0,2 % SKPst.

[13] Eurostat-Euro Indicators, 47/2023, 21.4.2023.

[14] COM(2023) 631 final, 24.5.2023.

[15] COM(2023) 141 final, 8.3.2023.

Valitsemissektori eelarvepositsiooni on mõjutanud ka Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud, mis olid 2022. aastal hinnanguliselt 0,1 % SKPst. Samal ajal langesid COVID-19 ajutiste erakorraliste meetmete hinnangulised kulud 3,2 %-lt SKPst 2021. aastal 0,8 %-le SKPst 2022. aastal.

(15) 18. juunil 2021 soovitas nõukogu Slovakkial[16] säilitada 2022. aastal toetav eelarvepoliitika, sealhulgas taaste- ja vastupidavusrahastust saadav impulss, ning riiklikult rahastatavad investeeringud.

(16) Komisjoni hinnangul oli eelarvepoliitika[17] 2022. aastal pärssiv (1,3 % SKPst), mis oli kõrge inflatsiooni tingimustes asjakohane. Nagu nõukogu soovitas, jätkas Slovakkia majanduse taastamise toetamist investeeringutega, mida rahastatakse taaste- ja vastupidavusrahastust. Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatud kulude maht oli 2022. aastal 1,2 % SKPst (2021. aastal 1,3 % SKPst). Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude vähenemine 2022. aastal oli tingitud ELi struktuurifondide vähesest kasutamisest ning taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest kantud kulude edasilükkamisest. Riiklikult rahastatavad investeeringud andsid eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,2 protsendipunkti[18]. Seeärast säilitas Slovakkia riiklikult rahastatavad investeeringud, nagu soovitas nõukogu. Samal ajal andis riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma uute tulumeetmeteta) üldisesse eelarvepoliitikasse pärssiva panuse 1,3 protsendipunkti. Seega hoidis Slovakkia piisavalt kontrolli all riiklikult rahastatavate jooksvate kulude kasvu.

(17) Stabiilsusprogrammi eelarveprognooside aluseks olev makromajanduslik stsenaarium on 2023. aastal ja edaspidi realistlik. Valitsuse prognoosi kohaselt kasvab reaalne SKP 2023. aastal 1,3 % ja 2024. aastal 1,8 %. Võrdlusena on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt SKP reaalkasv 2023. aastal 1,7 % ja 2024. aastal 2,1 %, mis on peamiselt tingitud ekspordi oodatust kiiremast taastumisest, kuna tarneahela kitsaskohad eeldatavasti kaovad ja Slovakkia peamiste ekspordisihtkohtade majandusväljavaated paranevad.

(18) Valitsus prognoosib oma 2023. aasta stabiilsusprogrammis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk suureneb 2023. aastal 6,3 %-le SKPst. 2023. aasta kasv kajastab peamiselt meetmeid, mis on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks, ning muid meetmeid, nagu maksusoodustuste ja lapsetoetuste suurendamine ning vanematoetuse kehtestamine. Programmi kohaselt peaks valitsemissektori võla suhe SKPsse tõusma 57,8 %-lt SKPst 2022. aasta lõpus 58,7 %-le SKPst 2023. aasta lõpus. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2023. aastal 6,1 % SKPst. See on kooskõlas stabiilsusprogrammis prognoositud puudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on ka valitsemissektori võla suhe SKPsse 2023. aasta lõpus sarnane (58,3 %).

---

16 Nõukogu 18. juuni 2021. aasta soovitus, millega esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2021. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 304, 29.7.2021, lk 121).

17 Eelarvepoliitikat mõõdetakse esmaste kulude (ilma kaalutlusõiguse alusel võetud tulumeetmeteta) muutusena keskpika perioodi potentsiaalse majanduskasvu suhtes, jättes välja COVID-19 kriisiga seotud ajutised erakorralised meetmed, kuid võttes arvesse taaste- ja vastupidavusrahastu tagastamatute toetuste ja muude ELi vahenditega rahastatavaid kulusid. Üksikasjalikum teave on esitatud eelarvestatistikatabelite tekstikastis 1.

18 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma pärssiva panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

(19) 2023. aastal peaksid valitsemissektori eelarvepositsiooni jätkuvalt mõjutama eelarvemeetmed, mida on võetud energiahindade tõusu majandusliku ja sotsiaalse mõju leevendamiseks. Need hõlmavad 2022. aastast pikendatud meetmeid, eelkõige reguleerimata äriühingute elektri- ja gaasihinna ülempiire, ning uusi meetmeid, nagu elektri-, gaasi- ja küttehinna ülempiire kodumajapidamistele ja reguleeritud (väikestele) äriühingutele. Nende meetmete kulusid tasakaalustavad osaliselt energiatarnijate ootamatu tulu maksud, nimelt ELi määrusega seotud solidaarsusmaks, veemajanduse ehitusettevõtja erimaks ja ülemäärase kasumiga elektritootjate tulude ülempiir. Neid tulusid arvesse võttes on komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt toetusmeetmete eelarveline netokulu 2023. aastal 2,0 % SKPst[19]. 2023. aasta meetmed ei näi olevat suunatud kõige haavatavamatele kodumajapidamistele või ettevõtetele ega säilita täielikult hinnasignaali energianõudluse vähendamiseks ja energiatõhususe suurendamiseks. Seepärast ei ole suunatud toetusmeetmeid, mida tuleb arvesse võtta 2023. aastaks esitatud soovituse järgimise hindamisel (võrreldes 0,2 %ga SKPst 2022. aastal). Ukraina põgenike ajutise kaitsega seotud eelarvekulud peaksid võrreldes 2022. aastaga vähenema 0,1 protsendipunkti SKPst. 2023. aasta valitsemissektori eelarvepositsiooni peaks toetama COVID-19 ajutiste erakorraliste meetmete järkjärguline kaotamine (0,8 % SKPst).

(20) 12. juulil 2022 soovitas nõukogu[20] Slovakkial võtta meetmeid, tagamaks 2023. aastal, et riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv on kooskõlas üldiselt neutraalse eelarvepoliitikaga,[21] võttes arvesse jätkuvat ajutist ja sihipärast toetust kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukrainast põgenevatele inimestele. Slovakkia peaks olema valmis kohandama jooksvaid kulutusi vastavalt muutuvale olukorrale. Samuti soovitati Slovakkial suurendada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, võttes arvesse algatust „REPowerEU“, sealhulgas kasutades taaste- ja vastupidavusrahastut ning muid liidu vahendeid.

(21) Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on eelarvepoliitika 2023. aastal kiire inflatsiooni tingimustes ekspansiivne (–6,2 % SKPst). See järgneb 2022. aasta pärssivale eelarvepoliitikale (1,3 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) peaks andma 2023. aastal eelarvepoliitikasse ekspansiivne panuse 4,4 % SKPst. See hõlmab energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamatele kodumajapidamistele ja ettevõtetele suunatud toetusmeetmete kulude vähenemist 0,2 % SKPst. See hõlmab ka väiksemaid kulusid Ukraina põgenikele ajutise kaitse pakkumiseks (0,1 % SKPst). Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude ekspansiivne panus ei ole seega tingitud suunatud toetusest kodumajapidamistele ja ettevõtetele, kes on energiahindade tõusu suhtes kõige haavatavamad, ja Ukraina põgenikele. Riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude ekspansiivne kasv (ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta) tuleneb mittesihitatud energiameetmetest, tervishoiutöötajate püsivast palgatõusust ning toidu- ja vaba aja veetmise sektori käibemaksumäärade

---

19 See näitaja kajastab meetmete aastaste eelarvekulude taset, sealhulgas jooksvaid tulusid ja kulusid ning kapitalikulumeetmeid.

20 Nõukogu 12. juuli 2022. aasta soovitus, milles käsitletakse Slovakkia 2022. aasta riiklikku reformikava ja esitatakse nõukogu arvamus Slovakkia 2022. aasta stabiilsusprogrammi kohta (ELT C 334, 1.9.2022, lk 205).

21 Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on Slovakkia keskpika perioodi (kümne aasta keskmine) nominaalne potentsiaalne SKP kasv, mida kasutatakse eelarvepoliitika mõõtmiseks, hinnanguliselt 12,0 %.

vähendamisest. Kokkuvõttes ei ole riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate kulude kavandatud kasv nõukogu soovitusega kooskõlas.

Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude maht peaks 2023. aastal olema 2,8 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud peaksid andma eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti[22]. Slovakkia kavatseb rahastada täiendavaid investeeringuid taaste- ja vastupidavusrahastust ja muudest ELi vahenditest ning säilitab prognoosi kohaselt riiklikult rahastatavad investeeringud[23]. Kavas on rahastada avaliku sektori investeeringuid rohe- ja digipöördesse ning energiajulgeolekusse, nagu riiklik teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni strateegia, mille eesmärk on suurendada paindlikkust ja lühendada teenuste ostmise aega ning kaasata rohkem tarnijaid, sealhulgas väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid.

(22) Stabiilsusprogrammi kohaselt peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2024. aastal vähenema (4,7 %-le SKPst). 2024. aasta langus kajastab peamiselt energiahindade tõusu majanduslikku ja sotsiaalset mõju leevendavate meetmete järkjärgulist kaotamist. Programmis prognoositakse, et valitsemissektori võla suhe SKPsse tõuseb 2024. aasta lõpuks 59,3 %ni. Prognoosi koostamise ajal teada olevate poliitikameetmete põhjal hinnatakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et valitsemissektori eelarvepuudujääk on 2024. aastal 4,8 % SKPst. See on kooskõlas programmis prognoositud puudujäägiga. Komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt on ka valitsemissektori võla suhe SKPsse 2024. aasta lõpus sarnane (58,7 %).

(23) Stabiilsusprogrammis nähakse ette kõigi energiatoetusmeetmete järkjärguline kaotamine 2024. aastal. Ka komisjon eeldab energiatoetusmeetmete täielikku järkjärgulist kaotamist 2024. aastal. See sõltub eeldusest, et energiahinnad ei tõuse uuesti.

(24) Nõukogu määrusega (EÜ) nr 1466/97 on seatud struktuurse eelarvepositsiooni iga-aastase parandamise sihtmärgiks 0,5 % SKPst keskpika perioodi eesmärgi suunas[24]. Võttes arvesse riigi rahanduse kestlikkusega seotud kaalutlusi[25] ja vajadust vähendada eelarvepuudujääki allapoole kontrollväärtust 3 % SKPst, oleks asjakohane parandada struktuurset eelarvepositsiooni 2024. aastal vähemalt 0,7 % SKPst. Sellise paranemise tagamiseks ei tohiks riiklikult rahastatavate esmaste netokulude kasv[26] 2024. aastal ületada 5,7 %, nagu on kajastatud käesolevas soovituses. See aitab vähendada ka

---

22 Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

23 Taaste- ja vastupidavusrahastu toetustest ja muudest ELi vahenditest rahastatavate kulude maht on 2023. aastal 0,0 % SKPst, samas kui riiklikult rahastatavad investeeringud annavad eelarvepoliitikasse ekspansiivse panuse 1,3 protsendipunkti. Muud riiklikult rahastatavad kapitalikulud peaksid andma ekspansiivse panuse 0,1 protsendipunkti SKPst.

24 Vt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikkel 5, milles nõutakse kohandamist rohkem kui 0,5 % SKPst ka liikmesriikide puhul, kelle valitsemissektori võlg ületab 60 % SKPst või kelle võla jätkusuutlikkusega seotud riskid on suuremad.

25 Komisjoni hinnangul peaks Slovakkia struktuurse esmase eelarvepositsiooni suhe SKPsse paranema keskmiselt 1 protsendipunkti aastas, et saavutada võla usutav vähenemine või tagada valitsemissektori võla hoidmine usaldusväärsel tasemel keskpikas perspektiivis. See hinnang põhines komisjoni 2022. aasta sügisprognoosil. Selle hinnangu lähtepunktiks olid 2024. aastaks prognoositud valitsemissektori eelarvepuudujääk ja võlg, mille puhul eeldati energiatoetusmeetmete kaotamist 2024. aastal.

26 Esmased netokulud on riiklikult rahastatavad kulud ilma kaalutlusõigusel põhinevate tulumeetmeteta ning need ei hõlma intressikulusid ega tsüklilisi töötuskulusid.

alusinflatsiooni, mis on euroala keskmisest tunduvalt kiirem ja võib püsimise korral pärssida konkurentsivõimet, ja tugevdada välispositsiooni.

Samal ajal tuleks ülejäänud energiatoetusmeetmed (komisjoni praeguse hinnangu kohaselt 2 % SKPst 2023. aastal) sõltuvalt energiaturu suundumustest järk-järgult kaotada, alustades kõige vähem suunatud meetmetest, ning sellest saadava kokkuhoiu arvel tuleks vähendada valitsemissektori eelarvepuudujääki. Komisjoni hinnangute kohaselt tooks see kaasa esmaste netokulude kasvu alla 2024. aastaks soovitatud maksimaalse kasvumäära.

Peale selle ei ole komisjoni 2023. aasta kevadprognoosi kohaselt riiklikult rahastatavate esmaste jooksvate netokulude kasv 2023. aastal kooskõlas nõukogu soovitusega. Kui see leiab kinnitust, oleks 2024. aastal asjakohane esmaste netokulude väiksem kasv.

(25) Eeldades, et poliitikat ei muudeta, prognoositakse komisjoni 2023. aasta kevadprognoosis, et riiklikult rahastatavad esmased netokulud kasvavad 2024. aastal 2,5 %, mis on alla soovitatud kasvumäära. Komisjoni prognoosis esitatud kohandus on väiksem kui energiatoetusmeetmete täielikust järkjärgulisest kaotamisest tulenev kokkuhoid, mis tuleneb alalistest kulumeetmetest, nagu avaliku sektori töötajatele makstavad suuremad hüvitised, perepakett, sealhulgas maksusoodustused ja suuremad lapsetoetused, ning pensionireformi raames vanematoetuse kehtestamine.

(26) Programmi kohaselt peaksid valitsemissektori investeeringud vähenema 2023. aasta 5,1 %-lt SKPst 4,0 %-le SKPst 2024. aastal. Väiksemad investeeringud kajastavad väiksemaid selliseid investeeringuid, mida rahastab ELi näiteks struktuurifondide kaudu. Programmis osutatakse reformidele ja investeeringutele, mis peaksid aitama kaasa riigi rahanduse jätkusuutlikkusele ning kestlikule ja kaasavale majanduskasvule. Need hõlmavad hiljuti heaks kiidetud reformi, millega kehtestatakse kulude ülemmäärad, ja pensionireformi, mis on samuti osa taaste- ja vastupidavuskavast.

(27) Stabiilsusprogrammis on esitatud keskpika perioodi eelarvekava aastani 2026. Programmi kohaselt on valitsemissektori eelarvepuudujääk 2025. aastal 3,2 % SKPst ja 2026. aastal 2,2 % SKPst. Seega peaks valitsemissektori eelarvepuudujääk 2026. aastal langema alla kontrollväärtuse 3 %.

(28) Slovakkia maksusüsteemi on võimalik reformida, et suurendada majanduslikku tõhusust, edendada keskkonnaalast ja riigi rahanduse jätkusuutlikkust ning parandada õiglust. Võrreldes teiste ELi riikidega on madala sissetulekuga töötajate maksukoormus eriti suur. Seevastu ei kasutata täielikult ära keskkonna- ja kinnisvaramaksu potentsiaali. Maksukogumi muutmine võib toetada majanduskasvu ning aidata edendada rohepööret ja keskkonnasäästlikkust. Vaatamata majanduse suurele energiamahukusele oli keskkonnamaksudest saadav tulu 2021. aastal 2,5 %, mis on ELi keskmise lähedal. Jäätmekäitluse ja õhusaastega seotud keskkonnalõivud ei edenda piisavalt ressursside tõhusat kasutamist ega vähenda keskkonna ja ühiskonna kulusid. Keskkonnamaksud ja -lõivud ei ole indekseeritud ning see vähendab aja jooksul keskkonnasäästlikke tulusid. Liiklusmaksud ja sõidukite registreerimistasud ei kajasta hästi heitemahukust. Üldiselt on transpordimaksude osakaal kogu maksutulus vaid 0,58 % (ELi keskmine 1 %). Kinnisvara maksustamise valdkonnas oli kinnisvara perioodilistest maksudest saadav tulu 2021. aastal suhteliselt väike (0,5 % SKPst; ELis keskmiselt oli see 1,2 %). Slovakkial ei ole praegu piisavalt andmeid, mis võimaldaksid ajakohastada ja indekseerida kinnisvaramaksubaasi vastavalt turuväärtustele, kuigi see võiks samuti osaliselt leevendada jätkuvalt suurt nõudlust eluaseme järele ja sellega seotud eluasemehindade kiiret kasvu. Lisaks võivad

täiendavad jõupingutused maksude lihtsustamiseks ja maksukuulekuse parandamiseks suurendada avaliku sektori tulusid ning seega toetada riigi rahanduse jätkusuutlikkust ja tagada õiglasema olukorra. 2020. aastal Slovakkias käibemaksunõuete täitmise alalaekumine jätkuvalt vähenes. See langes 15 %-lt 2019. aastal 13,9 %-le kogu eeldatavast käibemaksutulust 2020. aastal, kuid on endiselt üle ELi keskmise (9,1 %). Lekkeid maksusüsteemis aitaks veelgi vähendada maksuhalduse edasine parandamine, sealhulgas elektrooniline arveldamine, eeltäidetud maksudeklaratsioonid ja suurem digiteerimine.

(29) Vastavalt määruse (EL) 2021/241 artikli 19 lõike 3 punktile b ja V lisa kriteeriumile 2.2 sisaldab taaste- ja vastupidavuskava ulatuslikke üksteist vastastikku tugevdavaid reforme ja investeeringuid, mis tuleb rakendada 2026. aastaks. Slovakkia taaste- ja vastupidavuskava rakendamine on seni hästi edenenud, kuid Slovakkia seisab silmitsi teatavate probleemidega. Slovakkia esitas kaks maksetaotlust, mis vastasid kava 30 eesmärgile ja sihile ning mille tulemusel maksti välja kokku 1,11 miljardit eurot. Slovakkia on olnud üks liikmesriike, kus taaste- ja vastupidavuskava rakendamisel on tehtud kõige kiiremini edusamme, kuid haldussuutlikkuse kitsaskohtadest tingitud võimalikud probleemid koos vajadusega alustada tööd REPowerEU peatükis sisalduvate lisameetmetega, mille Slovakkia esitas kava läbivaatamise raames 26. aprillil 2023, nõuavad suuremat keskendumist rakendamisele. Uue REPowerEU peatüki kiire lisamine taaste- ja vastupidavuskavasse võimaldab rahastada täiendavaid reforme ja investeeringuid, et toetada Slovakkia strateegilisi eesmärke energia ja rohepöörde vallas. Kohalike ja piirkondlike omavalitsuste, sotsiaalpartnerite ja muude asjaomaste sidusrühmade süstemaatiline ja tulemuslik kaasamine on jätkuvalt oluline taaste- ja vastupidavuskava ning üleüldise majandus- ja tööhõivepoliitika edukaks rakendamiseks, et tagada laialdane isevastutus üldise poliitilise tegevuskava eest.

(30) Komisjon kiitis 2022. aastal heaks kõik Slovakkia ühtekuuluvuspoliitika programmidokumendid. Ühtekuuluvuspoliitika programmide kiire rakendamine vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga, sealhulgas REPowerEU peatükiga, on esmatähtis, et viia Slovakkias ellu rohe- ja digipööre, suurendada majanduslikku ja sotsiaalset vastupidavust ning tagada tasakaalustatud territoriaalne areng.

(31) Lisaks taaste- ja vastupidavuskavas käsitletud majanduslikele ja sotsiaalsetele probleemidele seisab Slovakkia silmitsi mitmete muude probleemidega, mis on seotud energia ja rohepöördega.

(32) Slovakkia edusammud kasvuhoonegaaside netoheite vähendamisel on viimastel aastatel suures osas seiskunud. Riigi majandus on endiselt struktuurselt energiamahukas ja sõltub suurel määral fossiilkütuste impordist. Slovakkia primaarenergiamahukus oli 2020. aastal ligikaudu 80 % üle ELi keskmise, samas kui tema energia lõpptarbimine suurenes aastatel 2015–2021 13,5 %. Slovakkia tegi 2022. aastal teatavaid edusamme energiaimpordi mitmekesistamisel, kuid gaasi säästmise meetmeid ei ole piisavalt rakendatud. 2022. aasta augustist kuni 2023. aasta märtsini vähenes Slovakkias maagaasi tarbimine võrreldes eelneva viie aasta sama perioodi keskmise gaasitarbimisega 1 %[27], st tublisti alla eesmärgiks seatud taseme (15 %). Slovakkiat julgustatakse suurendama jõupingutusi gaasinõudluse ajutiseks vähendamiseks kuni 31. märtsini 2024[28]. Alates 2022. aasta suvest on Venemaalt pärit

[27] Slovakkia andmed on praegu Eurostatis kinnitamisel.

[28] Nõukogu määrus (EL) 2022/1369 ja nõukogu määrus (EL) 2023/706.

maagaasi impordi osakaal vähenenud 85 %-lt umbes 50 %-le. Kuigi taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvad reformid on märkimisväärselt suurendanud olemasolevat võimsust taastuvenergia ühendamiseks võrguga Slovakkias, on uute taastuvenergiakäitiste ühendamiseks kasutatud vaid väikest osa vabast võimsusest. Taastuvate energiaallikate kiirem kasutuselevõtt aitaks saavutada kliimaeesmärke ja vähendada Slovakkia sõltuvust imporditavatest fossiilkütustest (sealhulgas Venemaalt) ja leevendada kõikuvate energiahindade tingimustes energiaostuvõimetuse ohtu. Päikese- ja tuuleenergia kumulatiivne installeeritud võimsus oli 2022. aastal ligikaudu 7 % kogu installeeritud võimsusest, mis on ELis tagantpoolt teine tulemus.

(33) Slovakkia viis 2022. aastal taaste- ja vastupidavuskava raames ellu reformid taastuvenergia turukorralduse ja toetamise valdkonnas, kuid täiendavad meetmed võimaldaksid taastuvenergia kiiremat kasutuselevõttu, eelkõige tuule-, päikeseenergia-, geotermilise energia, biometaani ja vesiniku puhul. Need hõlmavad lubade andmise ja haldusmenetluste lihtsustamist, sealhulgas ühtsete halduslike kontaktpunktide ja taastuvenergia eelisarendusalade loomise kaudu. Slovakkiale oleks kasulik muuta taastuvate energiaallikate võrgule juurdepääsu menetlused tõhusamaks, eelkõige reformides võimsuse reserveerimise süsteemi, muutes võrguühenduse halduse vähem koormavaks ja vaadates läbi võrguühenduse tasud kooskõlas ELi võrdlusaluste ja parimate tavadega. Muutlike taastuvate energiaallikate kasvava mahuga kohanemiseks on Slovakkial suur potentsiaal ajakohastada oma elektrivõrke (nii ülekande kui ka jaotusvõrke), ehitada uusi energiasalvestusrajatisi ja edendada taastuvallikatest toodetud vesinikku käsitleva õigusraamistiku loomist. Edasised edusammud geotermilise energia ja biometaani sektorite arendamisel asendaksid maagaasi, mida kasutatakse laialdaselt energiaallikana kaugküttesüsteemides ja kus taastuvate soojusallikate kasutus on endiselt tagasihoidlik.

(34) Kuigi Slovakkia teeb taaste- ja vastupidavusrahastu ning Ühtekuuluvusfondi investeeringute tulemusena edusamme elamute energiatõhususe parandamisel, on vaja rohkem pingutada eelkõige seoses avaliku ja erasektori mitteeluhoonete põhjaliku renoveerimise ja selliste renoveerimismeetmetega, mis on suunatud energiaostuvõimetusele ja haavatavatele kodumajapidamistele. Slovakkia saaks kasu mitme kitsaskoha kõrvaldamisest, et kiirendada hoonete renoveerimist ja meelitada ligi rohkem erainvesteeringuid, nimelt tehes järgmist: i) renoveerimiskavade kohandamine; ii) tehnilise abi pakkumine; iii) ühtse kontaktpunkti lähenemisviisi väljatöötamine; iv) asjakohaste energiaandmete kogumine üldkasutatavate hoonete kohta, et aidata investeeringuid prioriseerida, ning v) koordineerimise parandamine eri avaliku sektori asutuste ja rahastamisprogrammide vahel. Energiaostuvõimetuse struktuurseks kõrvaldamiseks on vaja teha täiendavaid jõupingutusi, eelkõige sihtotstarbeliste eluasemete renoveerimise kavade ning haavatavate kodumajapidamiste vajadusi kajastava tehnilise ja haldusabi ning sotsiaaleluruumidesse tehtavate reformide ja investeeringute kaudu. Selleks et Slovakkia täidaks paketi „Eesmärk 55“ eesmärke, tuleb veelgi ambitsioonikamalt vähendada kasvuhoonegaaside heidet ning suurendada taastuvenergia tootmist ja energiatõhusust.

(35) Tööjõu- ja oskuste nappus rohepöörde jaoks olulistes sektorites ja kutsealadel, sealhulgas nullnetotehnoloogiate väljatöötamine, kasutuselevõtt ja hooldamine, tekitab probleeme üleminekul kasvuhoonegaaside nullnetoheitega majandusele. Kvaliteetsed haridus- ja koolitussüsteemid, mis vastavad tööturu muutuvatele vajadustele, ning sihipärased täiend- ja ümberõppe meetmed on esmatähtsad, et vähendada oskuste nappust ning edendada töötajate kaasamist ja üleminekut. Kasutamata

tööjõupakkumise rakendamiseks peavad need meetmed olema kättesaadavad eelkõige rohepöördest enim mõjutatud üksikisikutele ning sektorites ja piirkondades. Slovakkia tööhõive osakaal autotööstuses ja terasetööstuses on üks suurimaid ELis, st sektorites, mida mõjutab tugevalt rohepööre. Samal ajal teatati 2022. aastal tööjõupuudusest 24 ameti puhul, kus on vaja rohepöördeks erioskusi, sealhulgas isoleerijad, torulukksepad ja torude paigaldajad, samuti ehitajad ja elektrikud. See nõuab tõhusaid poliitikavahendeid, et kiirendada rohepööret paljudes sektorites, tagades samal ajal õigluse.

(36) Võttes arvesse komisjoni hinnangut, on nõukogu 2023. aasta stabiilsusprogrammi läbi vaadanud ja tema arvamus[29] kajastub allpool esitatud soovituses 1.

(37) Arvestades euroala liikmesriikide majanduse tihedat seotust ning nende ühist panust majandus- ja rahaliidu toimimisse, soovitas nõukogu euroala liikmesriikidel võtta meetmeid, sealhulgas oma taaste- ja vastupidavuskavade kaudu, et i) tagada võla jätkusuutlikkus ja hoiduda 2023. aastal kogunõudluse laiapõhjalisest toetamisest, suunata paremini kõrgete energiahindade mõju leevendamiseks võetavaid eelarvemeetmeid ning kaaluda asjakohaseid viise toetuse lõpetamiseks, kui energiahinnasurve väheneb; ii) säilitada suured avaliku sektori investeeringud ja edendada erainvesteeringuid, et toetada rohe- ja digipööret; iii) toetada palgasuundumusi, mis leevendavad ostujõu vähenemist, piirates samal ajal teisest mõju inflatsioonile, tõhustada veelgi aktiivset tööturupoliitikat ja leevendada oskuste nappust; iv) parandada ettevõtluskeskkonda ja tagada, et energiatoetus ettevõtetele on kulutõhus, ajutine, suunatud elujõulistele ettevõtetele ja säilitab stiimulid rohepöördeks, ning v) säilitada makromajanduslik finantsstabiilsus ja jälgida riske, jätkates samal ajal tööd pangandusliidu väljakujundamiseks, Slovakkia puhul aitavad soovitused 1, 2 ja 3 rakendada esimest, teist, kolmandat ja viiendat euroala käsitlevat soovitust,

SOOVITAB Slovakkial võtta 2023. ja 2024. aastal järgmisi meetmeid.

1. Kaotada kehtivad energiatoetusmeetmed 2023. aasta lõpuks ja kasutada sellest tulenevat kokkuhoidu valitsemissektori eelarvepuudujäägi vähendamiseks. Kui energiahindade uue tõusu tõttu on vaja toetusmeetmeid, tagada, et need on suunatud haavatavate kodumajapidamiste ja ettevõtete kaitsmisele, on eelarve seisukohast vastuvõetava maksumusega ning säilitavad stiimulid energiasäästuks.

   Tagada usaldusväärne eelarvepoliitika, eelkõige piirates riiklikult rahastatavate esmaste netokulude nominaalset kasvu 2024. aastal kuni 5,7 %ni.

   Säilitada riiklikult rahastatavad avaliku sektori investeeringud ning tagada taaste- ja vastupidavusrahastu toetuste ja muude ELi vahendite tulemuslik kasutuselevõtt, eelkõige rohe- ja digipöörde edendamiseks.

   Jätkata pärast 2024. aastat keskpika perioodi eelarvestrateegia rakendamist, mis hõlmab järkjärgulist ja kestlikku konsolideerimist koos investeeringute ja reformidega, mis soodustavad hoogsamat kestlikku majanduskasvu, et saavutada keskpikas perspektiivis usaldusväärne eelarvepositsioon.

   Muuta maksukogum tõhusamaks ning kaasavat ja kestlikku majanduskasvu paremini toetavaks, sealhulgas kasutades ära keskkonna- ja kinnisvaramaksude potentsiaali.

[29] Vastavalt nõukogu määruse (EÜ) nr 1466/97 artikli 5 lõikele 2 ja artikli 9 lõikele 2.

Jätkata maksukuulekuse tugevdamist, muu hulgas maksuhalduse edasise digitaliseerimisega.

Vähendada kodumajapidamiste võlaga seotud riske, toetades eluasemete pakkumist ja üürituru laiendamist.

2. Säilitada taaste- ja vastupidavuskava järjepideva rakendamise tempo ning viia kiiresti lõpule *addendum*'i, sealhulgas REPowerEU peatüki koostamine, et alustada kiiresti selle rakendamist. Jätkata ühtekuuluvuspoliitika programmide kiiret rakendamist täielikus vastastikuses täiendavuses ja koostoimes taaste- ja vastupidavuskavaga.

3. Vähendada majanduse sõltuvust fossiilkütustest, eelkõige maagaasist tööstuses ja küttes, ning mitmekesistada fossiilkütuste importi. Kiirendada taastuvate energiaallikate kasutuselevõttu, eelkõige tuule-, päikese-, geotermiliste ja taastuvatest energiaallikatest toodetud gaaside puhul, kooskõlas asjakohaste säästlikkuse kriteeriumidega. Lihtsustada loa- ja haldusmenetlusi taastuvate energiaallikate kasutuselevõtuks, sealhulgas luues ühtseid kontaktpunkte ja eelisarendusalasid. Ajakohastada elektrivõrku ning muuta taastuvate energiaallikate võrku ühendamise menetlused tõhusamaks ja vähem kulukaks. Kiirendada ja soodustada avaliku ja erasektori hoonete põhjalikku renoveerimist, tegeleda energiaostuvõimetusega madala sissetulekuga kodumajapidamiste eluasemete renoveerimise kaudu ning suurendada poliitilisi jõupingutusi rohepöördeks vajalike oskuste pakkumiseks ja omandamiseks.

Brüssel,

Nõukogu nimel
eesistuja